

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és osztoztörökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyesületi tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillér, más hirdetések előző árszabás szerint. Nyílt-tér so a
A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári oheque-száma 10,489. szám

A pletyka.

A magyar születésű, de német nyelvű nemcsak szellemes, hanem nagy tudású Nordau Miksa erkölcsbölcsészeti írónak, már régebben közforgalomban van egy világhírű műve, melynek címe: „Az emberiség konvencionális hazugságai”. Bár magyar fordításban is megjelent, nálunk csak kevesen ismerik és a kik ismerik sem mérlegelik talán kellőleg értékét, pedig bátran állíthatjuk, hogy e könyvnek egy művelt és gondolkodni szerető ember asztaláról sem volna szabad hiányoznia.

Az illusztris szerző vaskövetkezetességű logikával mutatja ki e nagyszabású művében, hogy egész politikai, nemzeti, gazdasági, vallási, erkölcsi és társadalmi életünk, noha folytonosan az igazságot és annak keresését és szeretetét hirdetjük, a konvencionális hazugságok végtelen láncolatából áll, mely hazugságok az igazság fényének áttörését nemcsak gátolják, de annyira ránehezednek egész közéletünkre, hogy már a hazugságok is az igazság látszatával bírnak.

Kiméletlenül, durván, de megcáfolhatatlanul bizonyítja a nagy tudós, a tapasztalatból levont keserű axiomáit és mégis mikor már végig olvastuk, újra meg újra felébred bennünk a vágy a könyv után nyulni, mert nemcsak önmagunkat, de az egész társadalmat megismertük benne, — a nagy társadalmat az ő feneketlen bűnével, nagy hazugságaival és az igazságtól való rettegésével...

E nagytudományú munka egyik fejezete a rágalmakról és az ezeket szülő pletykákról szól; érdemes elolvasni, még érdekesebb megszívlelni...

A pletykáról akarunk mi is itt — e helyen — egyet-mást elmondani és mert ez a téma oly nagy, hogy egy cikk szűk kereteiből szinte kikiváncozik, a lehető legnagyobb objectivitással, a pletykának csak a helyi társadalmat befolyásoló káros és romboló hatására kívánunk szorítkozni, mert erre az alkalmat dr Václav Ferenc megyénk érdemes tisztii főügyésze azon felszólamlásával éppen megadta, melylyel a legközelebbi megyebizottsági ülésen élni célszerűnek találta és a melyben az a keserű panasz foglaltatott: hogy

bizonyos társadalmi körökben a főispánnak azt a nyilatkozatát colportálják, mintha a főispán a tisztii ügyész elsöpréséről, vagy ellene való fegyelmi ügy megindításával fenyegetődzött volna. Ez az ügy, mint előre várható és feltételezhető volt, a főispánnak a vármegye közigazgatási bizottsága előtt tett férfias nyílt és őszinte kijelentése által nyert megnyugtató elintézt, de minden komolyabban gondolkodni tudó és szerető embernek megadta az anyagot a további elmélkedésre, annyival inkább, mert ilyen kicsinyes pletykából eredő, keserűségből fakadt torzsalkodások ma már nemcsak társadalmunk, de vármegyénk békéjét is állandó felbomlással fenyegetik.

Mi sem könnyebb, mint speciálisan ezt az egy esetet minden elemeire boncolni és nemcsak megerősíteni, de határozottan meg is cáfolni. Van-e a t. olvasók között olyan korlátolt elme, mely képes lenne elhinni, hogy a megye élén álló főispán, akár nyilvános helyen, akár magánkörben ilyen könnyelmű nyilatkozatot kockáztatott volna; hiszen feltéve és meg nem engedve, ha csakugyan szándékában állana valamely tisztviselő ellen megtorló lépéseket tenni, akkor is azt parancsolná a legelemibb logika, a józan ész, hogy azt ne kürtölje világgá, hanem előbb óvatosan gyűjtse az adatokat és azok birtokában váratlanul, hirtelen csapjon le áldozatára.

Az abszurditás tehát ez esetben kézzel fogható.

De most keressük, kutassuk és lássuk, hogy miből és hogyan keletkezik hát a pletyka? úgy keletkezik, mint a hólawina; egy erősebb száraz galyat a földre sodor a szél; a galy neki indit egy lazán álló hórteget, mely a meredek hegycsúcsról megindulva mind nagyobb és nagyobbra fejlődik egész görgeteggé; ez a görgeteg saját súlyának neheztől szédületes gyorsasággal hömpölyög a völgybe le és mire leér, oly óriássá növekszik és oly vehemens erőt nyer, hogy a völgyben elterülő házakat és falvakat is menthetetlenül maga alá temeti.

Hát éppen ilyen a pletyka is; némely unatkozó asszonyok, vagy férfiak, kik egyéb szellemi szórakozásban nem találják kedvetelésüket, az uzsonna kávé, vagy

a korcsmai asztalok mellett, azzal szórakoztatják egymást, hogy az egész kisvárosi társadalmat töviről-hegyire a nyelvükre veszik, megkritizálják; a meglevő és meg nem levő hibáit sorra szedik és a mit egymástól nagy mohón hallottak, másnap már bővített és javított kiadásban tovább adják, nem törődve vele, hogy az ekként megindított pletyka-lawina, nemcsak egyes embereket, családokat, de az egész társadalmat megmetyelvezheti, erkölcsileg pelengérré állíthatja, sőt egészen maga alá temetheti; mert a pletykázók és pletykákat terjesztő egyének lelkesmerete rendszerint nagyon tág szokott lenni és a legtöbb esetben azzal védik magukat: „én nem tudom” — „csak úgy hallottam, magam sem tudom kitől”, — „úgy mondják”; de fájdalom, ennek a „mondják” sohase akad gazdája és míg a pletyka-terjesztői a „nem tudomság” bő köpenye alá rejtőznek, addig a pletykával, rágalommal sújtottak még a megtorlás fegyvere sem nyújthat elégtételt, hanem csendes visszavonultságban sirathatja a pletyka által eltemetett becsületét, tönkre tett boldogságát, feldult családi békéjét...

Hogy nálunk, a mi szomorú társadalmi életünkben, nemcsak kiváltképpen a nők, de nem kevésbé a férfiak is üzik a pletykálás utálatos mesterségét, nagyon elszomorító és kétségbeejtő jelenség, mert tapasztaltuk, fájdalmasan tapasztaltuk, hogy ez még a közügyekre is kártékony kihatással van, de tapasztaltuk azt is, hogy ezt a társadalmat a közelmúltban a mesterségesen terjesztett pletykák, besugások, rágalmazások választották és forgácsolták úgy szét, hogy ennek helyrehozásához az egész társadalom őszinte és erkölcsi bátorságára, ellentállására volna szükségünk...

Ezt úgy érhetnők el leginkább, ha minden pletykát terjesztőt érdeme szerint előbb lelepleznők, azután pedig a társadalom közösségéből kiküszöbölénk. Nem nagy általánosságban kell a vádat emelni: „*azt mondják*”, nyíltan, bátran meg kell nevezni azt — *a ki mondta* és szembe kell állítani azzal, *a kivel mondta*; mert a világosságot terjesztő igazság csak így és ilyen módon derülhet ki és így nyerhetnek igazságos megtorlást és bün-

hődést az álhírek, a pletykák terjesztői...

De ha magunk is a sötétben bujkálókhoz csatlakozunk, ha hamis discretióból pletykákat mi is takargatjuk, kendőzzük, akkor a közélet sohase tisztulhat meg, mert a pletykázók biztosítva érezvén magukat még inkább vérszemet kapnak és vígan ülik továbbra is, mások becsületén és boldogságán rendezett halotti torukat...

Meg kell nevezni, le kell cáfolni és örökre lehetetlenné tenni a mások becsületén rágódó pletykázókat és akkor a közös megértés, a béke állandóan bevonulhat közéletünkbe...

Deréki Antal.

Gazdasági ismétlő iskolánk.

Az állami elemi népiskolával kapcsolatosan, városunk részére, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur a gazdasági ismétlő iskolát is létesítette. Az ál. el. népiskola a kinevezett 14 tanerővel megkezdte áldásos működését, míg a gazdasági ismétlő iskola szünetel. Szünetel pedig azért, mert az iskolakötelesek számbavétele s a be nem iratkozott tanköteleseknek az iskolába leendő felkényszerítése még a kellő eréllyel nem lett végrehajtva. Csodálatra méltó a földműveléssel foglalkozó polgártársainknak az elemi tanköteles korból kinőtt gyermekeivel szemben való nemtörődőmsége, a mennyiben szabad teret engednek gyermekeiknek az iskola kerülésére, kiteszik őket számtalan erkölcsrontó alkalomnak s engedik, hogy az elemi iskolában szerzett ismereteiket vétkes könnyelműséggel elfeledjék. Mennyire mutatja ezen jelenség is gyatra elmaradottságunkat. Nem a nyugateurópai országokat, hanem csak hazánk nyugati megyéit említem, hol alig van nagyobb község, melyben önállóan szervezett gazdasági iskola ne működne, végtelen hasznára mezőgazdasági kulturánknak. De itt a Székelyföldön s pláne annak anyaszékvárosában ezen intézménnyel szemben menő indolentiával találkozunk főleg azok részéről, a kik ezt ezen iskola szerveztetett. Mit várjunk székelyföldi falvaink lakosságától, hol a nép fölvilágosodottsága korlátozottabb, értelme szűkösebb, természete konzervatívabb, mint városunk gazdálkodó osztályáé, ha e város földműves polgáraival szemben is saját édes gyermeke jövőjéért és boldogulásáért a törvény büntető erejét kell újra és újra alkalmazni.

Városunknak tekintélyes száma

földmives lakója van, kiknek ismétlődő iskolaköteles gyermekei statisztika nélkül is 80—100-ra megy fel. Hol vannak ezen gyermekek? A fiuk édes atyjuk gazdálkodását nézegetik, néha-néha korezmában is láthatók, a mint hogy ez már nálunk bevett szokás. A leánykák számba nem jöhet a napi házi munka után esténként a régi pátriálkális módon együtt danolgatnak tengeri fejtés stbi között. Hancuroznak, talán felügyelet nélkül, a mint hogy ez nálunk régi és öreg hiba.

Felnő a sok gyerek. Az elemi iskolából kiszabadulva leteszi a tan szereket kezeiből, szülője gyönyörködik gyermeke testének rohamos sudár növésén, de hogy szellemi fejlődésére valamit fordítana — arról szó sincs. A gyermek lassankint feledi szerzett ismereteit egész addig, míg abba az állapotba nem esik vissza, hol 6 éves korában elkezdte; s mire sor alá kerül sem írni, sem olvasni nem tud. A statisztika analfabétáinak itt van az egyik igen fontos szülő oka, mely fájdalom, ott is előfordul, hol az ember nem is remélné — városon.

S ha vannak itten szülők, kik növendék gyermekiknek szellemi fejlődése iránt érzéketlenek, közbe kell lépnie az arra rendelt hatósági közegeknek, hogy ezen szülők ne csak jámbor figyelmeztetést nyerjenek gyermekeik neveltetésének elhanyagolásaért, hanem a törvény legérzékenyebb szakaszával sujtassanak. Sokaktól hallottam, főleg hatósági közegektől panaszokat, különösen a földmives osztály gyermekeinek durva és kvalifikálhatatlan magaviseletéről s hogy a földmives ifjuság fékentarásával van a legtöbb rendőri ügy a városházán. Mi lesz még ezután, midőn a társadalom nem mindig helyes eljárása és szokása csapongva terjed ezek körében. Meleg ágyat talál az itt s önkéntelen is egy prostituált ifjuságot ad jövőre a hatóság kezébe. Számot kell tehát vetni önmagunkkal.

Ha városunk lakosságának ezen osztálya gyámkodást igényel, saját jövőnk érdekében cselekedjünk.

Végre kell hajtani minél sürgősebben és szigorúan a m. kir. vallás és közoktatásügyi Miniszter urnak 1907. évben szept. 24-én 66.569. sz. alatt kibocsátott rendeletét. Beiskolázni mindazon 13—15 éves ismétlődő tan köteleseket, kik tanulmányaikat folytatni nem mentek középiskolába, sem pedig ipari pályára nem léptek.

Ha az áll. elemi iskolával kapcsolatos gazd. ismétlődő iskola egyebet nem tenne, mint a serdülő ifjuság lelkéből kigyomlálná a mételyező indulatokat már ezzel is nagy munkát végez a jövőt tekintve. Mert ne feledjük, hogy az ifju gyermek épp ebben a korban van a nevelésre nagyon ráutalva.

De ezen iskola nemcsak nevelői hivatását teljesíti, hanem szakképzett tanítói által elsajátíttatja a földmives gyermekekkel a modernebb gazdálkodás alapismereteit, a gyümölcstermelés, a méhészet, a konyhakertészet okszerűségét, hogy ezen alap ismeretekre építve majd okos és helyesen gazdálkodó emberré váljanak.

Leánynövendékeivel megismerteti a háztartás körébe vágó dolgokat, megtanítja őket kisebb ruhadarabok összeállítására, varrására stbi. szük

séges ismeretekre, mire az életben nagy szükségük leend.

Az iskola kapui nyitva állanak! Siessünk cselekedni, nehogy lanyhaságunk s nemtörődömségünk önmagát megbosszulja.

A szegény gyermekekért.

Szegénysorsu gyermekek ügyében Gyerkes Mihály, a helybeli állami iskola igazgatója a következő kérelmet terjesztette a városi képviselőtestület elé:

Tekintetes képviselőtestület!

Szekelyudvarhely város népoktatása az elemi iskola államosításával a fejlődés útjára lépett. Az állam és város között létrejött szerződés értelmére szerint az iskola elhelyezése és berendezése elintéztést nyer s így a népoktatás hivatott munkásai jövőben végezhetnék népnevelői és oktatói feladatukat zavartalanul, ha még ezen jövőben valósulást nyerő intézkedések után nem állana útjában a sikernek egy fontos és igen nehéz körülmény: *a tanulók szülőinek szegénysége.*

Sajnos, de az esztendő folytan szerzett tapasztalásból állithatom, hogy népiskolai tanulóinknak 60—70 százaléka oly szegény helyzetben van, hogy a legszükségesebb iskolába járó ruházatuk is hiányzik. Sok szülőnek naponként alig van gyermekei részére egy-egy betevő falatra valója s így a legnagyobb erőfeszítés mellett sem képes rendszeren 2—3 iskolás gyermekét még könyv- és tanszerekkel is ellátni.

Bár a jótéteményivel állandóan segítő Jótékony Nőegylet és a cse-csemő korát élő Székelyudvarhelyi Népművelési Egylet ezen nehéz és nyomasztó helyzetet felismerve, erejéhez mérten segítségünkre jön, ámde ezen adományokkal még megközelítőleg sem tudjuk az iskolázás folytonosságát és zavartalan menetét részint a nagymérvű ruhátlanság, részint a tankönyv- és tanszerhiány miatt biztosítani.

A 14 tagból álló és állását már elfoglalt állami iskolai tanítótestületünk pedig áthatva népnevelői magasztos hivatásától, teljes mértékben óhajtaná feladatát a legnagyobb pontossággal és szeretettel teljesíteni, ugyde jó igyekezete mindegyre hajótörést szenved a tanulók ruhátlansága következtében előálló rendkívül sok iskolamulasztás, hiányos tankönyv- és tanszerbeli felszerelés miatt.

Tanítótestületünknek erős akarata, hivatásszeretettől sarkalt elhatározása: minden erejét és tehetségét latba vetni, hogy e nemes városon nemcsak jó, de követendő minta népoktatás legyen.

Ilyen nagy és szegénységgel küzdő tanuló csapatot azonban az anyagi eszközök hiányával, a folytonos nélkülözéssel a legnagyobb erőfeszítés mellett sem lehet a megkívánt tudás mezejére vezetni s a jó nevelés áldásaiban részesíteni; épen azért a legmélyebb alázattal esedezem a Tekintetes városi Képviselőtestülethez, méltóztassék a város házi-, esetleg a szegény-alap pénztárából költségvetéssel évenként 500 koronát tankönyv- és tanszer-, 500 koronát pedig ruhasegély címen népiskolánk szegény tanuló részére, már az 1909. évtől kezdődőleg ado-

mányozni s azt évről-évre biztosítani.

Beismerem, be kell ismerje minden városi polgár, hogy Székelyudvarhely város tekintélyes szép áldozat meghozatalát fektette le szerződésileg népoktatásának kiépítése érdekében, de ugyan-akkor ki kell emeljem, mint a kinek hivatásomból folyó kötelességem is azt tenni, hogy ezen teendő szép befektetés az említett nagy hiány pótlása nélkül csak részben hozhatja meg a várt kamatját: *a városi jó népoktatást és népnevelést.*

Bár külön emlékiratban fogok megemlékezni, a mint a tanítótestületünk a részletek felett megállapodott a város területén levő írástudatlan (analfabéta) lakosok tanítása ügyéről, mint amely körülmény nemcsak kulturális és gazdasági szempontból, de a készülő új választási törvény alapján a magyarság supremációjának szempontjából is felette fontos, mégis már most megemlíteni bátorodom, hogy e kérdéssel tanítótestületünk foglalkozni óhajt és akar, s e törekvésének valósíthatására is a tekintetes Képviselőtestület jóakarátát, nagymértékű erkölcsi s a lehető legminimálisabb anyagi támogatását szintén annak idején kérni fogom.

Tekintetes képviselőtestület! Szükségtelennek tartom hosszasan és részletebben indokolni, mily felette fontos, hogy a város minden gyermeke részesüljön az iskolázatás áldásaiban s ne legyen attól elzárva rajta kívül álló körülmény folytán a legszegényebb ember gyermeke se, mert teljes mértékben megvagyok győződve arról, hogy a tekintetes Képviselőtestület minden egyes tagjának lelkében ugyanezen vágy, ugyanez az óhajlás él: épen azért ismételtén alázattal esedezem az állami elemi népiskola szegény tanulóinak tankönyv, tanszer és állandó ruhasegély céljaira évenkénti 1000 koronát már a jövő évtől kezdődőleg megszavazni méltóztassék.

Mely tiszteletteljes kérésem után vagyok a tekintetes Képviselőtestületnek

Szekelyudvarhely, 1908. november hó 8-án

alázatos szolgája:

Gyerkes Mihály,
áll. isk. igazgató.

LEGUJABB.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, november 14.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter szerdán az egész ország óriási érdeklődése mellett a képviselőház elé terjesztette a választójogi reform javaslatot.

Javaslat a plurálitás eivén épült fel, a mely szerint a mi speciális viszonyaink között egyedül védi meg a magyarság érdekeit.

A választási jog egészen általános lesz, a mennyiben minden 24 éves férfinak, aki magyar állampolgár és írni-olvasni tud, a javaslat választói jogot ad.

Kettős szavazata lesz minden választónak, a ki a) négy középiskolát végzett, b) írni-olvasni tud s husz korona állami egyenes adót fizet és c) írni-olvasni tud, harmincegy éves, katonaviselt, öt év óta ugyanegy helyen lakik és három gyermek apja.

Végül harmas szavazata lesz annak a választónak, a kinek vagy

érettségi bizonyítványa van, vagy pedig írni olvasni tud és száz korona egyenes állami adót fizet. A javaslat tehát főképpen a szellemi cenzust veszi alapul, de azért még az analfabétákat sem rekeszti ki teljesen a választói jogból.

Minden tíz analfabéta ósválasztó választani fog ugyanis egy választót, a ki aztán közvetlenül fogja gyakorolni a választói jogot. Az ósválasztók a maguk elektorait egy évvel az általános választások előtt fogják választani, nehogy a teljesen műveletlen tömegek beleszóljanak a választási mozgalomba.

A képviselőház csütörtöki ülésén három törvényjavaslattal is végzett. Mind a három javaslat emellett igen fontos; a csekkről, a birtokberuházásról és a vízszabályozásról szólnak. Főleg ez utóbbi rendkívüli fontossága, amit Darányi Ignác földmivelségi miniszter és Reök Iván előadó tartalmas beszédei alaposan kiemeltek. Negyediknek a kivándorlásról szóló törvényjavaslat tárgyalását kezdték meg, amelynek vitáját Bernát István előadó tartalmas és alapos beszéddel vezette be. Ugyancsak magas nívón állott a vita első szónokának Beck Lajosnak a beszéde is, amelylyel a kivándorlás kérdését tárgyalta nagy alapos-sággal.

A képviselőház pénteki ülésén Hock János magas szárnyalású szép beszéde után a kivándorlási törvényt úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadták.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rp. Keserű labdacok a Bömbölde** részére.

Sign: Hetenként egy adag.

Véka eső, köből sár,
Ennek nem lesz vége már,
Ha soká így haladunk
Nyakig sárba ragadunk.

Csendes, tarlott a határ
Tán meglesz a béke már,
Pletykákra ne hallgassunk
Mert így kátyuba jutunk.

Kergessük a pokolba
Ki a jót nem akarja,
Egymást ha megérthetjük
Jóra fordulhat ügyünk.

A korezmáros hallgatja
Bajszát vigan sodorja,
Legyen egyszer vége már
Tisztuljon hát a határ
Legyen egy kis haszna már.

Dr Veritás.

— **Kenessy püspök városunkban.** Az erdélyi református egyházkerület új püspöke Kenessey Béla az egyházkerületi középiskolák vizsgáló bizottsága kíséretében november 25 én Székelyudvarhelyre érkezik. Kenessey püspök ez alkalommal a helybeli református főgimnáziumot fogja megvizsgálni, a hol már 10 éve óta nem volt helyszíni, püspöki vizsgálat. Mint értesülünk, Kenessey püspök alkalmat nyújt arra is, hogy a város közönsége meghallgathassa, mert november 26-án részt vesz az egyházközség által rendezendő egyházi estélyen, 29-én pedig prédikál és urvacsorát oszt, a ref. templom-

ban. Városunk lakossága örömmel fogadja a közszertetnek örvendő főpásztor.

— **Titkos tanácsosok.** Hadik János gróf belügyi, Bolgár Ferenc honvédelmi és Tóth János közoktatási államtitkároknak a király a belső titkos tanácsosi címet adományozta. Ugy hírlik, hogy legközelebb Thaly Kálmánt ugyanezen kitüntetésben fogják részesíteni.

— **A szent Antal társaság** nov. 8-án fényes sikerrel tartotta ezen évad első estélyét. Elsőnek Gróf Mikes János lépett a dobogóra, a vallásos nő széleskörű tevékenységéről és magas hivatásáról beszélt a tőle megszokott finom közvetlenséggel, Dézsi Ilona nemes egyszerűséggel szép előadással szavalt. Majd Mihálovits Béláné, Németh Gyula plébános zongora kíséréte mellett énekelt saját szerzeményét, „Mi Atyánk” című dalt, mit óriási tapsal honorált a közönség. Orbán János kereszturi plébános igen szép gondolatokba foglalva tartott szabad előadást a boldogságról. Frölich Ottoné és Barcsay Béla Berioth „Jugend Erinnerung” című duettet adták elő zongorán, hegedűn és a közönség óriási tapsa után még két dallal megkellett toldani; végül Mayer István szavalt igen hatásosan. A következő estély nov. 22-én lesz.

— **Áthelyezés.** Kuliszeky Ernő kir. tanfelügyelőt a közoktatásügyi miniszter Miskolcra helyezte át és helyébe Hidvégi Benő miskolci tanfelügyelőt ugyan e minőségében Székelyudvarhelyre nevezte ki. Bár Hidvégi Benő tanfelügyelőt már régebben van szerencsénk előnyös érdemeiről ismerni és személyében a cserére nézve elég garanciát látunk, mégis sajnálattal vettük a hírt, hogy Kuliszeky Ernő oly hirtelenül és váratlanul távozik megyénkől, hol különösen tapintatos erélyével és izzó hazafias lelkületével megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a tanügynek. Kívánjuk, hogy új hatáskörében is megtalálja azt a közbecsülést, mely rövid ittműködése alatt általánosan környezte.

— **Református kántorválasztás.** Csütörtökön, november hó 12-én folyt le a székelyudvarhelyi református egyházközségben a kántorválasztás. Vajda Ferenc esperes a választás keresztülvitelére Bíró Áron felsőboldogfalvi lelkészt és Dr. Soly-mossy Lajos főgondnokot nevezte ki, míg az egyházközség bizalmi férfiai Szabó Domokos és Daróczi Dániel voltak. A választás pontban 9 órakor vette kezdetét Bíró Áron lelkész magasztos imájával. Azután felolvastattak a folyamodók nevei. Ezen szép és tekintélyes állásra 12 folyamodó jelentkezett, kik közül az egyházközség nyílt pályázatra Segyént hívott meg. A meghívottak közül egy nem jelent meg, mert időközben megválasztatott más helyre. Veress Mózes és Soós Árpád folyamodók, kik próbán is voltak, vissza vették a folyamodványukat. A választásra bocsátott 10 képesített egyén közül a székelyudvarhelyi egyházközség hívei közfelkiáltással egyhangulag Horváth József okleveles jeddi kántor-tanítót választották meg kántornak. Horváth november 1-én tartotta meg próbáját és akkor gyönyörű szép és erőteljes, tiszta bariton hangjával annyira elragadta a jelenvolt

közönséget, hogy másnak a megválasztásáról szó sem lehetett. Pedig el kell ismerni, hogy vetélytársai közül is egy pár (Pál Jenő, Pongrácz Samu, Kinda György, Veress Mózes) méltán feltűntek szép énekekkel. Horváth József személyében tehát a székelyudvarhelyi református egyházközség egy városi gyülekezethez beillő, kitűnő hangú kántort nyert. Az új kántor november 29-én foglalja el állomását.

— **Erdélyrészi vásárok.** Vasárnap, november 15-én Egerbegy, Magyaros, Rionfalva; 16-án Resinár, Szászhalom, Szentágota; 18-án Beszterce; 19-én Felvinc, Gernyeszeg, Harasztkerék, Királyfalva, Magyarfráta, Magyargorbó, Nagyborosnyó; 20-án Erzsébetváros, Körösbánya, Várhely, Zernest; 21-én Csákgörbő; 22-én Magyarnagyszombor; 25-én Alvinc, Bánffyhunad, Görcsön, Gyalakuta, Gyergyóditró, Kutyfalva, Szászkezd.

— **Az új ipartörvény tárgyalása.** A székelyföld érdekeltségét Marosvásárhelyre folyó hó 18-ára hívta meg a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara elnöke. A két-három napi gyűlésen az új ipartörvényt fogják tárgyalni. E nevezetes gyűlésre meghívást kaptak a kamara tagjai, az összes kereskedelmi és ipari testületek, társulatok, magántisztviselők, kereskedelmi és ipari alkalmazottak egyesületei, ugyszintén az iparhatóságok, iparfelügyelőségek, szakirányú intézetek és nagyobb gyárosok. A tárgyalás alapjául a kamara szakbizottságának munkálata fog szolgálni, de tárgyalni fogják az érdekeltek által előre írásba benyújtott egyes javaslatokat is. A nagygyűlés menetét tárgyalási sorrend fogja szabályozni. A tárgy fontossága és az a körülmény, hogy a kereskedelemi és ipar összes tényezői a székelyföldön első ízben jönnek össze, nagy jelentőséget adnak e gyűlésnek. Már is számos jelentkezés történt a székelyföld minden részéből.

— **A ref. Kollegium ifj. Önképző Köre** f. hó 22-én vasárnap d. u. 5 órakor, az intézet tornacsarnokában, változatos és gazdag műsorral nyilvános Erzsébet-ünnepélyt rendez. A meghívókat a jövő héten küldi szét a bizottság. A műsort a jövő számban közöljük.

— **Az udvarhelymegyei róm. kath. általános tanító-egylet** Székelyudvarhelyen e hó 12-én tartotta meg évi rendes közgyűlését. A közgyűlést d. e. 9 órakor a plebánia templomban szentmise előzte meg, melynek végzetével a tanítói kar a főgimnázium nagytermébe vonult, hol Gróf Mikes János főesperes, egyesületi elnök a valláserkölcsei alapon álló, nevelői hivatást fejtegető, magas szárnyalású beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Üdvözölte Kuliszeky Ernő, Chalupka Rezső tanfelügyelő és Soó Gáspár igazgatót, mint vendégeket. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése kapcsán elnök bejelentette a gyűlésnek, hogy Betegh Pál az egyesület alapító tagjai közé belépett, mit a gyűlés örömmel vett tudomásul. Gál Sándor oroszhegyi kántortanító, mint az egylet főjegyzője terjedelmes jelentésben számolt be a fiókkörök egyévi munkájáról, dícsérettel emlékeztetve meg a sóvidéki fiókkör tevékenységéről. Szemlér Ferenc

főgimnáziumi tanár a székely gyermekek szokásos beszédhibáiról tartott szabad előadást. A humorral fűszerezett tanulságos előadást köszönettel fogadták. Bálint József és Márton Lajos szavalata szintén tetszést aratott. Pénztárnok és a pénztárvizsgáló bizottság, valamint a könyvtárnok jelentéseit egyhangulag tudomásul vették. Gyuresovecz Károly azon indítványát, hogy a megye róm. kath. iskoláiban egyforma tan- könyvek használtassanak, tanulmányozás céljából a választmányhoz áttették. Az iskolai mulasztások körüli egyforma eljárás tárgyában benyújtott indítványát elfogadták. Az analfabéták apasztása érdekében minden községben a tél folyamán tanfolyamok rendezését és vezetését egyhangulag határozták el. Végül általános tisztújítás volt. A lemondott főjegyző helyébe főjegyzőnek Bálint Károly kádicsfalvi tanítót, al- elnöknek Petres Lajost, pénztárnok- nak Szabó Bálintot választották. Gyűlés után Dézsi Antal Erzsébet- szállodájában közebéd volt.

— **Értesítés.** Az iparosok és ipari munkások szabad lyceuma folyó évi november 15-én vasárnap megkezdődik. Az 1908-9. évi téli időszakban is — mint az előző években — 12 előadás lesz: a magyar irodalom, magyar történelem, földrajz, nemzetgazdaság, a fizika, a szociális élet, természetrajz, az adózás és közigazgatás köréből. Iparos ifjaknak szavalatokkal, ének számokkal való közreműködőket jutalomban részesíti. Az előadások ingyenesek s mindig a Polgári Önképzőkör nagytermében tartatnak meg vasárnap délután 2 órakor kezdődőleg. Előadásokat tartanak: 1. Dr. Hegymegi Kiss Pál főispáni titkár november 15-én. 2. Deréki Antal szerkesztő november 22-én. 3. Hartmann János reáliskolai tanár november 29-én. 4. Frölich Ottó róm. kath. főgimnáziumi tanár december 6-án. 5. Spaller József ipari szakiskolai tanár december 13-án. 6. Dr. Szövényi László pénzügyi fogalmazó január 3-án. 7. Bíró István reáliskolai tanár január 10-én. 8. Jancsó Béla tanár január 17-én. 9. Nagy Elemér ref. kollegiumi tanár január 24-én. 10. Dénes Ferenc reáliskolai tanár január 31-én. 11. Bíró Sándor ref. kollegiumi tanár február 7-én. 12. Dr. Pálffy Jenő szolgabíró február 14-én. A lyceumi előadások látogatására a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a rendező-bizottság.

— **Egyházi estélyek.** A helybeli református egyházközségben a jóhírnék és közkedveltségnek örvendő egyházi estélyek november hó 26-án kezdődnek meg.

— **Fillérestély.** A jótékony nőegylet szerdai, f. hó 18-iki fillérestélyének műsora: 1. Duett, éneklük a Farczady nővérek. 2. Monologot ad elő: Pálffy Aladárné. 3. Kuplékat ad elő Dr. Kovácsy László. 4. Szavaltat. 5. Humoros előadást tart Burger Arthur. Rendezők: Kovácsy Jenőné, Főlegyházi Mariska.

— **Végtárgyalás.** Megirtuk volt, hogy Dr. Sebessy János alispánt és Ugron Zoltán fiatfalvi földbirtokost hivatalos utjokban néhány bepálinkázott gazda megtámadta és tetteleg inzultta. Ebben a bűnügyben tegnap szombaton volt a végtárgyalás, melyen — mint lapunk zártakor érte-

sülünk — a tettesek közül kettőt 1 évi és 6 hónapi, kettőt 6 hónapi börtönre és többi társaikkal együtt még pénzbüntetésre is ítélték.

— **A székelykereszturi unit. egyházkör** Dávid Ferenc fiókegylete e hó 18-án, szerdán délelőtt 10 órakor tartja Siménfalván Nyikómenti munkakörének gyűlését.

— **Eljegyzés.** Szentmártoni Kálmán székelykereszturi unit. gimn. tanár eljegyezte Sándor János nyug. igazgató tanár bájos és kedves leányát Ellát. Tartós boldogságot kívánunk az új párnak.

— **Kinevezés.** A közoktatásügyi miniszter Asztalos Ferenc okleveles tanítót a medeséri állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki.

— **Felmentett hírlapió** Benkő Sándor a kolozsvári „Ellenzék” munkatársa ellen Herczeg Jenő szintén kolozsvári szerkesztő sajtópert indított négy rágalmazás és négy becsületsértés címén. A kolozsvári kir. törvényszék, az esküdtek verdiktje alapján e hó 12-én nozta meg ítéletét és a vádlottat felmentette, míg vádlót a bűnügyi költségekben elmarasztalta. Herczeg Jenő jogi képviselője Bíró Balázs volt, Benkő Sándort pedig Dr. Nagy György orsz. képviselő, lapunk illusztris munkatársa védte, a ki gyönyörű, szép beszédével óriási hatást tett az esküdtekre, a bíróságra, valamint a hallgatóságra is, minek eredménye véden- de felmentése lett.

— **Lelkész áthelyezés.** Fonyó Pál róm. kath. plébános Szentágotáról vármegyénkbe Székelyvárságra és Nagy István ottani plébános Szent- ágotára helyeztettek át.

— **A Petőfi Társaság** kiadásában igen értékes és eredetűre felette érdekes diszmű jelenik meg november hó folyamán a könyvpiacon. Ez a diszmű Petőfi összes művei. A hatalmas könyv, mely a nyomda és könyvkötői technika egyik kiváló produktuma, ugyanabban az alakban és ugyanolyan nyomtatásban jelenik meg mint az 1847-es nagy Petőfi-kiadás, a melyet a költő önmaga rendezett sajtó alá s a melyből a mai nemzedékre csak néhány feltve őrzött példány maradt. A Petőfi Társaság elhatározta, hogy a Petőfi-kultusz fejlesztése érdekében, s egyszersmind halála jeléül mindazoknak, a kik a most kibocsátott egy koronás Petőfi sorsjegyeknek terjesztésében segítségére lesznek és legalább is 40 drb sorsjegyet vesznek, vagy ismerőseik körében elhelyeztek, ajándékképen emlékül megküldi Petőfi összes műveinek ezt az értékes diszkötetét, a mely a könyvpiacon 20 korona bolti árban kerül forgalomba.

— **Szédelgés a jótékonyaság nevében.** Az országot keresztül kasul járják a József Kir. Herczeg Szanatórium nevében egy kis kek 60 filléres füzetet, mely „Vedekezés a tüdővész ellen” címet viseli. A füzetet Rakoscsabán nyomtatták. Semmi oka sincs a jelzett címet viselni, mert a füzetében a vedekezésről egy árva szó sincs. De még kevesebb oka van bárkinek az egyesület nevében azt terjesztetni, mert ezzel az egyesület senkit meg nem bízott. Nevevel illetéktelenül visszaélnék. Kérünk mindenkit, hogy a füzet terjesztőit adják át a hatóság- nek. (Felhívjuk ez ügyre városi rendőrségünk szíves figyelmét).

— **Uj postaügynökség.** Vármegyénk Rugonfalva községében a kereskedelemügyi miniszter postaügynökséget engedélyezvén, ez működését e hó 21-én kezdi meg. E postaügynökség kézbesítő kerületébe Rugonfalva, Kiskede és Nagykede községek osztattak be. Igen örvendünk, hogy lassan-lassan falusi postaügyünk rendeződik; ez a közforgalom érdekében valóságos áldás.

— **Emléket az agyagfalvi réten!** A székely emlék alap javára, Fülei Sz. Lajos urtól mint a Budapesti Hargita székely asztaltársaság adományát 28 korona 65 fillért kezemhez vettem; ezen összeget hozzáadva a már korábban e célra begyűlt összeg 7350 korona 26 fillérhez, az alap összege jelenleg tesz 7378 korona 91 fillért. Fogadják a nemes-szívű adakozók hazafias adományukért ez uton is a végrehajtóbizottság hálás köszönetét. Ferentzi János végrehajtó bizottsági penztárnok.

— **(A huszezedik tag.)** A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjgyeületébe a héten iratkozott be a huszezedik tag ebben az esztendőben s ezzel a rendes fizető tagok száma a hetvenháromezretre háradda. Ugyancsak most kapta meg az egyesület tavalyi munkájóléti kiállításán nyert aranyérmét az oklevéllel együtt. Erre a kitüntetésre méltán rászolgált azzal, hogy 1903 óta mostanig 420 rokkantnak és 106 árvának 350.000 korona állandó segítségösszeget fizetett ki. Az egyesület vagyona 3.800.000 korona, fiókpénztárainak száma 222. Az egyesület figyelemzteti tagjait, hogy hátralékaikat legkésőbb december 20-ig rendezzék, nehogy elveszítsék tagságukat. Az egyesület helyisége Budapest, József utca 23. számú saját házában van.

Humoros apróságok.

Az összehasonlító természetrajzból.

Tanító: Mondj Mariska egy négylábu emlőállatot.

Mariska: A fiahordó.

Tanító: Helyes; hát mondj egy szárnyas állatot.

Mariska: A gólya.

Tanító: Nagyon jó; most már e két állatról mond el mindazon sajátos és elütő tulajdonságokat, melyeket rajtuk felfedezhetsz.

Mariska: A fiahordó négylábu állat és teste szőrrel van fődve; a gólya kétlábu állat és teste tollal van befődve; a fiahordó a saját fiát hordja; a gólya pedig a másét.

Óvatosság.

Ur (egyik ismerősehez, ki az utcán rohan). Hová olyan sietve?

— A cselédszerzőhöz; új szakácsnőt kell fogadnom, mert a régi megbetegedett.

— És ez annyira sürgős?

— Hogyne; máskülönben a feleségem főz.

Különös logika.

Kérem Csompolya ur, ön már három hónapja lakik nálam és még egyszer sem fizette ki a házbért.

Csompolya: De hiszen ön azt mondta nekem, mikor beköltöztem, hogy itt úgy viselkedjem, mintha otthon volnék.

Háziaszony: Igen — de nem értem...

Csompolya: Hát én otthon se fizettem házbért soha.

Közli: *Fülei Sz. Lajos.*

Koraszülött gyermekeket.

a SCOTT-féle Emulsio az elsatnyulástól megmenti és rendes erőhöz és vidámsághoz segíti őket.

Aggódó szülők

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét a — halászt — kérjük figyelembe venni.

ezrei néztek elragadtatva gyermekük egészségének rohamos javulását. Még akkor is, ha a gyermek a tejet visszautasítja, a

SCOTT-féle Emulsio!

szívesen fogadja és könnyen emészt meg.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.
Kapható minden gyógyszertárban

Kiadja: Betegh Pál villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

FESTŐMŰVÉSZET REMEKEI.

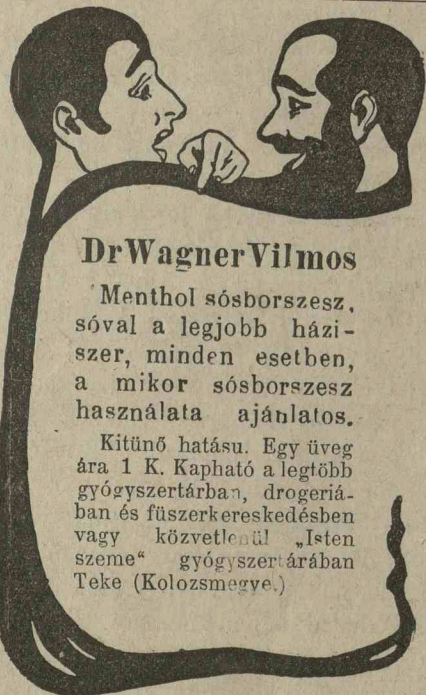
RÉGI MESTEREK: Murillo, Rembrandt, Hobbema, Liotard, Goya, Rexi, Tizian, Turner, Rogier, Id. Hals, Id. Holbein, Reynolds, Raffael, Botticelli, Luini, Fra Angelico, Ferrari, Dürer, Caravaggio, Rubens, Velazquez és mások *leghíresebb alkotásainak* gyűjteménye az eredeti festményeket hiven előtáró színes másolatokban egyenként is kapható 23/33 cm. nsban:

BETEGH PÁL

KÖNYVKERESKEDÉSÉ-
BEN SZÉKELYUDVARHELY
Kossuth-utca 31. sz. a.

Jóforgalmu helyen egy szép telek

készpénzért ecetgyárral azonnal eladó.
Csia Balázs ecetgyáros, Petőfi-utca 22. szám.

Dr Wagner Vilmos

Menthol sósborszesz, sóval a legjobb házi-szer, minden esetben, a mikor sósborszesz használata ajánlatos.

Kitűnő hatása. Egy üveg ára 1 K. Kapható a legtöbb gyógyszertárban, drogeriában és fűszerkereskedésben vagy közvetlenül „Isten szeme” gyógyszertárban Teke (Kolozsmegye.)

FOGORVOS PERL JÓZSEF

American Dentist

E hó végén Székelyudvarhelyre érkezik, hogy a megkezdett fogorvosi munkákat befejezze.

Grébel László
cukrászdájában
(Bethlen-utca 1. szám alatt, a kir. törvényszékkel szemben) kaphatók saját készítményű legfinomabb édes és sós tea-sütemények, valamint saját gyárlmá-nyu finom cukorkák és mindennemű friss sütemények.

Sz.: 1438—1908. szb.

Pályázati hirdetmény.

Siménfalva községben a körbábái állás megüresedett. Elnyerhetése végett a pályázók folyamodványait alólirt főszolgabíróhoz *folyó évi december hó 1-ig* beadhatják.

Javadalmazás: rendes fizetés 100 korona, lakbér 40 korona és 2 korona esetenkénti működési díj s ezért 8 napon át a beteget látogatni köteles.

Megjegyzem, hogy az új egészségi törvény életbeléptetésekor fizetése a szerint fog megállapíttatni.

Székelykeresztur, 1908. október 30-án.

Gálffy Kálmán,
főszolgabíró.

Uj fűszer-, liszt- és csemege-üzlet!

Fehér, finom, fényűzési és kenyér sütőde!

Van szerencsém a nagyérdemű városi és vidéki közönség szíves tudomására hozni, hogy Székelyudvarhelyt, Batthyánitér 11. szám alatt (a régi sópiacon) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő fűszer, liszt és csemegeüzletet, kapcsolatosan egy fehér, finom, fényűzési és kenyérsütődével nyitottam.

Hosszu éveken át szerzett tapasztalataim ezen a téren feljogosítanak arra, hogy a nagyérdemű vevőközönséget csakis elsőrendű árukkal és a legjobb és legtisztábban kezelt izletes süteményekkel láthassam el és az egyszer vállalatomba helyezett bizalmat allandóan kiérdemeljem.

Naponta háromszor friss sütemény és kenyér.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, vagyok teljes tisztelettel

Réther János.

Jelszó: Pontos és jutányos kiszolgálás!

Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői
valamint gyász-
jelentések,

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos tüzemre berendezett könyvnyomdát és könyvkötő-intézetet Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Vidéki megrendeléseket azonnal elintézi.

Védjegy: „Horgony”

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

pótléka

egy régiónak bizonyult háziszor, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvénynél, oszónál és meghűléseknél, bedörzsölésével söléskeppen használva.

Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszertárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr Richter gyógyszerháza az „Arany országhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.
Mindennapi szétküldés.

Udvarhelyvármegye székelyudvarhelyi járás főszolgabírája.

2799—908. szb. szám.

Haszonbérleti hirdetmény.

Kápolnásfalva község tulajdonát képező „HOMORÓD” gyógyfürdőt a hozzá tartozó területtel, meleg és hideg fürdőkkel, az ivóvizek szabad és díjtalan használatával, a fürdő és lakepületekkel s azoknak összes felszerelésével, jégveremmel, a korcsma és vendéglővel Kápolnásfalva községében 1908. évi november 23-án d. e. 10 órakor kezdődő nyilvános árverésen 1909. június 1-től 1912. évi szeptember 1-ig terjedő időre haszonbérbe adja.

Részletes feltételek alólirt főszolgabírónál és Kápolnásfalva község előljáráóságánál megtudhatók.

Székelyudvarhely, 1908. október 7 én.

Dr Demeter Lőrinc,
főszolgabíró.